

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้
ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านมาบกระเปา อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร*

DEVELOPMENT OF AN ACTIVE LEARNING MANAGEMENT MODEL FOR TEACHERS
THROUGH THE PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY PROCESS AT
BAN MABKRAPAO SCHOOL, SAM NGAM DISTRICT, PHICHIT PROVINCE

จันทิมา อังเพชร

Chantima Angpetch

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พิจิตร ประเทศไทย

Phichit Primary Educational Service Area Office 1, Phichit, Thailand

Corresponding author E-mail: Chantima1975@gmail.com

Tel: 062-229-7995

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ 2) พัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ 3) ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และ 4) ประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูโรงเรียนบ้านมาบกระเปา จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย แบบประเมินสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกและแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ การวัดผล และเงื่อนไขการใช้ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะครูในการออกแบบการเรียนรู้ ที่เน้นการทำงานร่วมกัน และการบูรณาการข้ามศาสตร์เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาผ่านกระบวนการชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการพัฒนาบทเรียนร่วมกันอย่างเป็นระบบ 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบด้านหลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการดำเนินงาน การวัดและประเมินผล รวมถึงเงื่อนไขการนำไปใช้ มีความเหมาะสมโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.21) 3) การทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ครูมีความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับดีเยี่ยม จุดเด่นสำคัญ คือ โรงเรียนสามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กร แห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็งผ่านการบูรณาการระบบการประชุมประจำเดือนควบคู่กับกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และ 4) การประเมินรูปแบบการพัฒนาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.07) โดยด้านที่มีค่าความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.06) รองลงมา คือ ด้านผลผลิต ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.09)

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Abstract

This research aimed to 1) Study the necessary background information for developing a learning management model, 2) Develop a learning management model, 3) Pilot test the learning management model, and 4) Evaluate the learning management model. The target group was 14 teachers from Ban Mab Krapao School. The tools used included an assessment form for active learning management competencies and a satisfaction survey. The statistical methods used were mean, standard deviation, content analysis, and descriptive data analysis. The research findings showed that: 1) The background information study identified five components: principles, objectives, process, measurement, and conditions of use, focusing on developing teachers' competencies in designing collaborative learning and interdisciplinary integration to create educational innovations through professional learning communities and systematic collaborative lesson development. 2) The developed learning management model had components in terms of principles, objectives, operational process, measurement and evaluation, and conditions of application that were overall highly appropriate ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.21). 3) The pilot test of the model showed that teachers' ability to design and write active learning lesson plans was at the highest level overall, and their ability to conduct active learning activities was at an excellent level. A key highlight is that the school was able to build a strong organizational learning culture through the integration of monthly meetings with ongoing professional learning community activities. and 4) The overall evaluation of the development model was at the highest level ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.07), with the highest opinion scores in the input and process aspects ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.06), followed by the output aspect ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.09).

Keywords: Learning Management Model, Active Learning Management, Professional Learning Community Process

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นหัวใจสำคัญสูงสุดในการขับเคลื่อนประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ซึ่งมุ่งหวังให้คนไทยทุกช่วงวัยเป็น “ผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็ง” มีทักษะจำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ภายใต้มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 กระทรวงศึกษาธิการจึงให้ความสำคัญกับการยกระดับศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวข้ามบทบาทผู้ถ่ายทอดความรู้ สู่การเป็นผู้อำนวยความสะดวก และผู้ชี้แนะแนวทางที่สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อบ่มเพาะผู้เรียนให้มีทักษะการคิดระดับสูง การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน และมีจิตวิญญาณของผู้ประกอบการนวัตกรรมที่สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันทางสติปัญญาให้เยาวชนสามารถรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อให้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพชีวิตได้มาตรฐาน มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ พร้อมทั้งจะรับผิดชอบต่อส่วนรวมและยึดมั่นในศีลธรรมอันดีงามภายใต้วิถีความเป็นไทยในเวทีโลก

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผ่านการลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองใน 4 มิติหลัก คือ ร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ โดยครูต้องมีความเชี่ยวชาญในการออกแบบกิจกรรมที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับพหุปัญญาของผู้เรียนแต่ละบุคคล กลไกสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนเรื่องนี้ได้อย่างยั่งยืน คือ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

ซึ่งเป็นการหลอมรวมพลังวิชาการของบุคลากรทุกระดับเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียนร่วมกัน แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของ Richard DuFour มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรจากการให้ความสำคัญกับการสอน (A focus on teaching) ไปสู่การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ (A focus on learning) โดยยึดถือหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ การสร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนจะเกิดการเรียนรู้จริง การสร้างวัฒนธรรมแห่งความร่วมมือที่เน้นความรับผิดชอบร่วมกัน และการมุ่งเน้นผลลัพธ์เชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนผ่านกระบวนการตอบคำถามสำคัญ 4 ข้อ ได้แก่ 1) เราต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้อะไร 2) จะทราบได้อย่างไรว่าเกิดการเรียนรู้แล้ว 3) จะดำเนินการอย่างไรกับผู้เรียนที่ยังไม่บรรลุผล และ 4) จะต่อยอดอย่างไรสำหรับผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ดีอยู่แล้ว ซึ่งแนวคิดนี้ถือเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ให้ก้าวข้ามการสอนตามเนื้อหา ไปสู่การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาที่เป็นรูปธรรมในบริบทของสถานศึกษา กระบวนการ PLC ไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและสมรรถนะในการออกแบบการสอนของครูเท่านั้น แต่ยังได้รับการยืนยันจากผลงานวิจัยจำนวนมากว่าส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการสร้างสรรค์ผลงานเชิงนวัตกรรมของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งการทำงานร่วมกันนี้จะช่วยทลายกำแพงการทำงานแบบแยกส่วน เปลี่ยนสู่การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เกื้อกูลกัน จนนำไปสู่การค้นพบเทคนิคและระเบียบวิธีสอนรูปแบบใหม่ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูง ส่งผลให้ครูเกิดการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง

สภาพปัญหาของโรงเรียนบ้านมาบกระเปา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จากข้อมูลเชิงประจักษ์ในรายงานประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) และผลการนิเทศภายใน สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายสำคัญด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนที่ยังไม่บรรลุตามเกณฑ์เป้าหมาย ควบคู่ไปกับปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูที่ยังขาดการบูรณาการเนื้อหาและการใช้เทคนิคเชิงรุกอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งแม้ว่าในปัจจุบันจะมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการ PLC และ Active Learning อย่างแพร่หลาย แต่ยังคงขาดรูปแบบการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบุคลากร ดังเช่น โรงเรียนบ้านมาบกระเปา ผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการ PLC เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบผ่านเทคนิคการสอนที่หลากหลายและการวัดผลตามสภาพจริง โดยมุ่งหวังให้งานวิจัยชิ้นนี้ช่วยลดช่องว่างระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติจริง พร้อมทั้งเป็นโมเดลต้นแบบในการบ่มเพาะเยาวชนให้มีทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นกำลังหลักในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มั่นคง ตลอดจนสร้างความเข้มแข็งให้แก่มาตรฐานการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานจำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านมาบกระเปา อำเภอสว่างม้าม จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านมาบกระเปา อำเภอสว่างม้าม จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านมาบกระเปา อำเภอสว่างม้าม จังหวัดพิจิตร
4. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านมาบกระเปา อำเภอสว่างม้าม จังหวัดพิจิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวทางที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (R1)

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อนำมาสร้างเป็นประเด็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากนั้นสัมภาษณ์ครูโรงเรียนบ้านมาบกระเปา จำนวน 14 คน จากนั้นสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และใช้องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์บริหารสถานศึกษาไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน ศึกษาพิเศษซึ่งมีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน ครูผู้สอน วิทยฐานะชำนาญการพิเศษที่มีประสบการณ์สอน ไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน และตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 2 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Semi Structured Interview) นำผลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และนำข้อมูลที่ได้มาสรุปเพื่อกำหนดแนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (D1)

ผู้วิจัยพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ฉบับร่าง จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย อาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 1 คน ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน และผู้บริหารสถานศึกษา วิทยฐานะเชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แล้ววิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รูปแบบการประเมินและลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ และแบบปลายเปิด (Open-ended) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด 4 หมายถึง ระดับมาก 3 หมายถึง ระดับปานกลาง 2 หมายถึง ระดับน้อย และ 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจต่อรูปแบบฯ อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจต่อรูปแบบฯ อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจต่อรูปแบบฯ อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจต่อรูปแบบฯ อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจต่อรูปแบบฯ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (R2)

ผู้วิจัยทดลองใช้รูปแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กับกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา คือ ครูโรงเรียนบ้านมาบกระเปา อำเภอสว่างม่ง จังหวัดพิจิตร จำนวน 14 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยใช้เครื่องมือ ดังนี้

1. แบบประเมินความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
2. แบบประเมินความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน
3. แบบสรุปข้อมูลสะท้อนผลการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม

โดยมีการจัดกลุ่มความร่วมมือทางวิชาชีพแบ่งตามศาสตร์การสอนออกเป็น 9 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศึกษาฯ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพ ภาษาต่างประเทศ และการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อเป็นพื้นที่ในการสังเคราะห์ปัญหาปฏิบัติ และยกระดับคุณภาพการศึกษาเชิงพื้นที่

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (D2)

ผู้วิจัยประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต โดยใช้เครื่องมือแบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และแบบปลายเปิด (Open-ended) วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านมาบกระเปา อำเภอสว่างมิ่ง จังหวัดพิจิตร มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ 4) การวัดผล และ 5) เงื่อนไขนำไปใช้ โดยมุ่งตอบสนองความต้องการของครูในการพัฒนาสมรรถนะการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นการทำงานร่วมกัน และการบูรณาการข้ามศาสตร์เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งมีกลไกขับเคลื่อนสำคัญ คือ กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ การใช้เครื่องมือต้นแบบ การเปิดชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนคิด ตลอดจนการนิเทศติดตามอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันและยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสมบูรณ์เชิงโครงสร้าง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการของรูปแบบ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขการนำไปใช้ ผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิระบุว่า รูปแบบและคู่มือการใช้งานที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้อง เหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง โดยมีระดับความเหมาะสมเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมากที่สุด

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านมาบกระเปา อำเภอสว่าง จังหวัดพิจิตร

รายการ	n = 9		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{X}$	S.D.	
1. หลักการของรูปแบบ	4.67	0.07	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.72	0.31	มากที่สุด
3. กระบวนการของรูปแบบ	4.80	0.21	มากที่สุด
4. การวัดและประเมินผล	4.67	0.07	มากที่สุด
5. เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้	4.75	0.39	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.73	0.21	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านมาบกระเปา อำเภอสว่าง จังหวัดพิจิตร มีความเหมาะสมโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.21) เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบ พบว่า องค์ประกอบที่มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด คือ กระบวนการของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.21) เงื่อนไขการนำไปใช้ ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.39) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.31) หลักการของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.07) และการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.07) ตามลำดับ และองค์ประกอบด้านกระบวนการของรูปแบบมีระดับความเหมาะสมมากที่สุดเพราะมีการประชุมประจำเดือนควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างเป็นระบบสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และ ความชัดเจนของลำดับขั้นตอน ตั้งแต่วิธีการรวมกลุ่ม การตั้งปัญหา ไปจนถึงการร่วมกันออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ เมื่อขั้นตอนชัดเจน ไม่ซับซ้อนเกินไป จึงทำให้เกิดความมั่นใจในการนำไปใช้

3. ผลการทดลองใช้การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ผลการทดลองใช้การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า 1) ครูมีความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนโดยรวมเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับดีเยี่ยม และ 3) สรุปการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมมีจุดเด่น คือ โรงเรียนประสบความสำเร็จในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยการบูรณาการระบบการประชุมประจำเดือนควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างเป็นระบบสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ส่งผลให้คณะครูเกิดความตื่นตัวในการมีส่วนร่วม และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามความสะดวกและบริบทที่เหมาะสมของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูนำเทคนิคการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการให้ผู้เรียนเผชิญกับสถานการณ์จริงหรือปัญหาที่ใกล้ตัวทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหาและการทำงานเป็นทีม จุดที่ควรพัฒนา คือ ควรมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเพิ่มความหลากหลายของเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่มีมาตรฐานสูง เพื่อให้ครูสามารถเลือกใช้กลยุทธ์การสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาและส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง คือ สถานศึกษามุ่งเน้นให้ครูดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาทักษะการออกแบบ แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเชิงบูรณาการ โดยเน้นการใช้รูปแบบการสอนและเทคนิคที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติ

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมพัฒนาครูตามการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านมาบกระเปา อำเภอสว่างม้าม จังหวัดพิจิตร

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	$\bar{X}$	t
ก่อนการเข้าร่วม (Pre-test)	60	693	49.50	19.720
หลังการเข้าร่วม (Post-test)	60	794	56.71	
ความก้าวหน้า	-	+ 101	+ 7.21	

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า หลังการเข้าร่วมพัฒนาครูตามการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านมาบกระเปา อำเภอสว่างม้าม จังหวัดพิจิตร ครูมีคะแนนเพิ่มขึ้น 101 คะแนน ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 7.21

4. ผลการประเมินการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ผลการประเมินการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่ครูมีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านกระบวนการ รองลงมา คือ ด้านผลผลิต

ตารางที่ 3 ผลการประเมินการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านมาบกระเปา อำเภอสว่างม้าม จังหวัดพิจิตร โดยรวม

รายการ	n = 14		เกณฑ์การประเมิน
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านปัจจัยนำเข้า	4.85	0.06	มากที่สุด
ด้านกระบวนการ	4.85	0.06	มากที่สุด
ด้านผลผลิต	4.82	0.09	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.84	0.07	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านมาบกระเปา อำเภอสว่างม้าม จังหวัดพิจิตร ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนบ้านมาบกระเปา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.07) โดยด้านที่ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.06) รองลงมา คือ ด้านผลผลิต ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.09) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนบ้านมาบกระเปา พบว่า จำเป็นต้องอาศัยกลไกหลักจากการบูรณาการกระบวนการ PLC ร่วมกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) เพื่อสร้างองค์ประกอบเชิงระบบที่ครอบคลุมทั้งการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรม สื่อ แหล่งเรียนรู้ และการวัดผลตามสภาพจริง ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างการพัฒนารูปแบบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาหรือกระบวนการพัฒนา การประเมินผล และเงื่อนไขการนำไปใช้หรือปัจจัยความสำเร็จ (อภิชาติ ศรีโท, 2567) ดังนั้น การปรับบทบาทครูสู่การเป็น “ผู้อำนวยการ

เรียนรู้” จึงต้องอาศัยกลยุทธ์การอบรมเชิงปฏิบัติการ การสร้างเครื่องมือต้นแบบ การเปิดชั้นเรียนเพื่อสะท้อนคิดร่วมกัน และการนิเทศติดตามอย่างเป็นระบบ ภายใต้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน (Ansawi, B. & Pang, V., 2017) เพื่อเปลี่ยนผ่านสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพผู้เรียนสู่มาตรฐานสากลตามทิศทางของกระทรวงศึกษาธิการ โดยอาศัยการยอมรับ และการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งจากบุคลากรทุกระดับในสถานศึกษา (ธาราทิพย์ วงษ์บรรณะ, 2564)

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านนาบกระเปา อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร พบว่า รูปแบบมีความสมบูรณ์เชิงโครงสร้าง 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการของรูปแบบ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขการนำไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แคมมณี ที่เน้นความสัมพันธ์ของพื้นฐานทางทฤษฎีสู่วัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยรูปแบบและคู่มือการใช้งานได้รับการประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุดจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและการมีส่วนร่วมของบุคลากรอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ กระบวนการขับเคลื่อนคุณภาพ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนยุทธศาสตร์ คือ 1) การเตรียมความพร้อมและกำหนดเป้าหมาย 2) การพัฒนาความคิดและกลยุทธ์ 3) การปฏิบัติการสอนและสังเกตชั้นเรียน 4) การสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน และ 5) การเผยแพร่และสร้างเครือข่าย (กุลกาน์ สุวรรณรักษ์ และศิริวรรณ วณิชพัฒน์วรชัย, 2564); (อำนาจ เหลื่อน้อย, 2561); (เฉลิมพล สุปัญญาบุตร และสุธรรม ธรรมทัศนานนท์, 2562) และยังให้ความสำคัญกับการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันและการสะท้อนผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (สฤชดี วิวาสุ, 2565) รวมถึงการรับรองคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้วย PLC ทั้งในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมากทุกด้าน อันเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม (ศรีถาวรณ ไสโสภา, 2565)

3. ผลการทดลองใช้การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านนาบกระเปา อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร พบว่า ครูมีพัฒนาการที่โดดเด่น โดยมีความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับมาก และมีสมรรถนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายบุคคลในระดับดีถึงดีเยี่ยม ซึ่งความสำเร็จดังกล่าวเป็นผลจากการดำเนินงานอย่างเป็นระบบผ่านกระบวนการ 5 ขั้นตอน ร่วมกับการประเมินผลต่อเนื่อง 3 ระยะ และการจัดกิจกรรม PLC ระดับกลุ่มสาระอย่างสม่ำเสมอ ภายใต้บรรยากาศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นตามบริบทของสถานศึกษา แม้จะมีประเด็นที่ควรพัฒนาต่อยอดในด้านการแสวงหาเทคนิคการสอนที่หลากหลายและยืดหยุ่นกับบริบทชีวิตประจำวันของนักเรียนมากขึ้น เนื่องจากในทางปฏิบัติครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังคงเกิดจากความกดดันด้านภาระงาน ความเร่งรีบในการสอนให้ครบคลุมตัวชี้วัด และความคุ้นชินกับกระบวนการสอนแบบเดิมที่จะเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาเป็นหลัก เทคนิคการสอนจึงขาดความหลากหลายและมุ่งเน้นไปที่การบรรยายเพื่อให้จบตามแผน แต่โรงเรียนได้ตระหนักถึงการสร้างแรงบันดาลใจผ่านกิจกรรมเชิงรุกกระตุ้นแบบเพื่อความยั่งยืนของวิชาชีพ เน้นบทบาทผู้บริหารในการกำหนดทิศทางร่วมกับครู และการเผยแพร่เครือข่ายสู่สาธารณะเพื่อให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืน และรูปแบบการพัฒนาครูผ่าน PLC ส่งผลให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก และมีสมรรถนะการสอนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับสากล (สฤชดี วิวาสุ, 2565); (พัฒนา สังข์โกมล, 2563); (วัชรพล มนตรีภักดี, 2565) และพบว่า การสะท้อนผลการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงและการศึกษาบทเรียนร่วมกันช่วยเพิ่มพูนทักษะและกลยุทธ์การสอนอย่างมืออาชีพ (Ishii, K., 2017) และยังชี้ให้เห็นว่า การศึกษาบทเรียนเป็นแนวทางที่ทรงพลังต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและความเชื่อของครู (Willems, I. & Van den Bossche, P., 2019) นอกจากนี้ กระบวนการดังกล่าวยังอาศัยปัจจัยสนับสนุนสำคัญ ได้แก่ การสื่อสารอย่างใกล้ชิดระหว่างบุคลากร (Chichibu, T. & Kihara, T., 2013) ภาวะผู้นำ และการปฏิบัติขององค์กร ซึ่งเป็นกลไกหลักที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียน

การสอนและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนี้จะช่วยเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานจาก “ต่างคนต่างสอน” มาเป็นการร่วมกันออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ครูนำข้อมูลสภาพปัญหาและบริบทของชุมชน เปลี่ยนจากการใช้กรณีศึกษาในหนังสือเรียน มาเป็นปรากฏการณ์จริงที่ใกล้ตัวผู้เรียน ซึ่งจะบังคับให้ครูต้องปรับเปลี่ยนเทคนิคการสอนให้หลากหลายขึ้นโดยอัตโนมัติ ดังนั้น ในระยะยาว รูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้จึงมิใช่เพียงเครื่องมือแก่ครู แต่ทำให้ครูมีความเชี่ยวชาญในการเลือกใช้เทคนิคการสอนที่ยืดหยุ่น หลากหลาย และยั่งยืน

4. ผลการประเมินการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านมาบกระเปา อำเภอสว่างมิ่ง จังหวัดพิจิตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านกระบวนการได้รับคะแนนประเมินสูงสุด รองลงมา คือ ด้านปัจจัยนำเข้าและด้านผลผลิตตามลำดับ ซึ่งความสำเร็จนี้เป็นผลจากการสร้างกลไก PLC ที่เข้มแข็งผ่านกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การปรับกระบวนการทัศน์และเตรียมความพร้อม 2) การพัฒนาความคิดและกลยุทธ์ 3) การปฏิบัติการสอนและสังเกตชั้นเรียน 4) การสะท้อนผล และ 5) การเผยแพร่เครือข่าย โดยสถานศึกษามุ่งเน้นการเสริมสร้างสมรรถนะผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยผู้เชี่ยวชาญ และการสนับสนุนปัจจัยที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ส่งผลให้ครูมีความตระหนัก มีความรู้ความเข้าใจในการออกแบบกิจกรรมการสอนที่หลากหลาย มีทักษะการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และสามารถสกัดแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ผู้สาคาณชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการประเมินประสิทธิผลหลังการใช้รูปแบบ โดยพบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อรูปแบบในระดับมากที่สุด (รัตนะ บัวสนธ์, 2563) และรูปแบบการบริหารจัดการ PLC และการพัฒนาสมรรถนะครูมีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นประโยชน์ และสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับมากที่สุด (ธาราทิพย์ วงษ์บรรณะ, 2564); (อำนาจ เหลื่อนน้อย, 2561); (วัชรพล มนต์รักกดี, 2565) นอกจากนี้ การใช้กระบวนการ PLC ทั้งในรูปแบบปกติและออนไลน์ ช่วยพัฒนาศิลปะการสอนของครู ส่งเสริมการทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง และยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรมผ่านการบูรณาการความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย (วคินี รุ่งเรือง และชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2562); (สุธิดา การมี, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านมาบกระเปา อำเภอสว่างมิ่ง จังหวัดพิจิตร มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของรูปแบบวัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการของรูปแบบ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบ ได้แก่ 1.1) เป็นรูปแบบการพัฒนาครูที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 1.2) ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ร่วมกัน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง 1.3) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น 1.4) เป็นการพัฒนาครูให้มีความสามารถทำงานแบบร่วมมือรวมพลังบนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อการพัฒนาตนเองและผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 1.5) มุ่งเน้นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนคิดเพื่อนำไปสู่ การต่อยอดและแก้ปัญหาการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ได้แก่ 2.1) การส่งเสริมการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 2.2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน ครอบคลุมในประเด็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน การใช้สื่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล 3) กระบวนการของรูปแบบ ได้แก่ 3.1) ขั้นเตรียมความพร้อมและกำหนดเป้าหมายร่วมกัน 3.2) ขั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 3.3) ขั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน 3.4) ขั้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน และ 3.5) ขั้นเผยแพร่สู่สาธารณะและสร้างเครือข่าย 4) การวัดและประเมินผล ได้แก่ 4.1) การออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 4.2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน 5) เงื่อนไขการนำไปใช้ ได้แก่ 5.1) การรับฟังอย่างตั้งใจ 5.2) การเป็นพี่เลี้ยงและโค้ช 5.3) การมีจิตใจที่ใฝ่เรียนรู้

และพัฒนาวิชาชีพผ่านการแบ่งปันองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา 5.4) การสร้างความตระหนักในการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง 5.5) การเป็นผู้นำการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา และ 5.6) การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสนับสนุนการเรียนรู้

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้การองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยฉบับนี้แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านมาบกระเปา

สรุปและข้อเสนอแนะ

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โรงเรียนบ้านมาบกระเปา ประสบความสำเร็จอย่างมีนัยสำคัญ โดยผลการวิจัย พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก คือ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการของรูปแบบ การวัดผล และเงื่อนไขการนำของรูปแบบไปใช้ ซึ่งมีความสมบูรณ์เชิงโครงสร้างและได้รับความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.21) เมื่อนำไปทดลองใช้จริงปรากฏผลเชิงประจักษ์ว่าครูมีสมรรถนะในการออกแบบแผนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับดีเยี่ยม โดยมีคะแนนทักษะการจัดการเรียนรู้หลังการพัฒนาเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 7.21 คะแนน สะท้อนถึงความสำเร็จในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ผ่านการทำ PLC อย่างเป็นระบบสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ส่งผลให้ครูมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของรูปแบบโดยรวม

ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.07) ทั้งในด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1) กำหนดการทำ PLC และ Lesson Study ให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างงานปกติ เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและลดภาระงานซ้ำซ้อนของครู 2) จัดทำคลังนวัตกรรมและเครื่องมือต้นแบบ เช่น แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติและเสริมสร้างความมั่นใจในการออกแบบการเรียนรู้ 3) ส่งเสริมการเปิดชั้นเรียน (Open Class) และการนิเทศเชิงกัลยาณมิตร เพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและลดช่องว่างระหว่างทฤษฎีสู่การปฏิบัติในห้องเรียน และ 4) ใช้เวที PLC เป็นพื้นที่ออกแบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงหลากหลาย กลุ่มสาระฯ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงและกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) วิจัยติดตามผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการแก้ปัญหาข้ามศาสตร์ เพื่อยืนยันความสำเร็จและผลกระทบที่ยั่งยืนต่อตัวผู้เรียน 2) ศึกษาการนำดิจิทัลแพลตฟอร์มหรือเทคโนโลยี AI มาใช้ขับเคลื่อนระบบ PLC เพื่ออำนวยความสะดวกและเพิ่มประสิทธิภาพการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก 3) วิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทและปัจจัยสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางมาตรฐานในการสร้างความเข้มแข็งของ PLC สำหรับโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกัน และ 4) ขยายขอบเขตการวิจัยสู่การสร้างเครือข่าย PLC ข้ามโรงเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากร องค์ความรู้ และยกระดับมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ในระดับพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กุลกาน์ สุวรรณรักษ์ และศิริวรรณ วณิชพัฒน์วรชัย. (2564). การพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูที่ส่งเสริมความสามารถ การสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนประถมศึกษา. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 13(2), 184-201.
- เฉลิมพล สุปัญญาบุตร และสุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2562). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วารสารวิชาการแสงอีสาน, 16(2), 266-280.
- ธราทิพย์ วงษ์บรรณะ. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การพัฒนาคุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานสากล โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์, 15(2), 80-96.
- พัฒนา สังข์โกลม. (2563). รูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนการสอนเชิงรุก ที่ส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านละลม จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารวิชาการธรรมทศน์, 22(1), 153-165.
- รัตน์ บัวสนธ์. (2563). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วศินี รุ่งเรือง และชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2562). รูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพที่ส่งเสริมศิลปะการสอนของครู. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 23(1), 264-282.
- วัชรพล มนตรีภักดี. (2565). การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนโสตศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 4(6), 815-830.
- ศรีภาวรรณ ไส้โสภา. (2565). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนตะคร้อพิทยา อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 18(2), 125-138.

- สฤณี วิวาสุ. (2565). รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 7(2), 36-54.
- สุธิดา การิมี. (2562). การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบออนไลน์โดยใช้แนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้การสอนสะเต็มศึกษาของครูประถมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิชัย ศรีโท. (2567). รูปแบบการพัฒนาครูด้วยวิธีการพัฒนาบทเรียนร่วมกันโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 25(1), 189-200.
- อำนาจ เหลื่อน้อย. (2561). รูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมาตรฐานสากล. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 19(3), 155-166.
- Ansawi, B. & Pang, V. (2017). The Relationship between Professional Learning Community and Lesson Study: A Case Study in Low Performing Schools in Sabah, Malaysia. Sains Humanika, 9(1-3), 63-70.
- Chichibu, T. & Kihara, T. (2013). How Japanese schools build a professional learning community by lesson study. International Journal for Lesson and Learning Studies, 2(1), 12-25.
- Ishii, K. (2017). Active Learning and Teacher Training: Lesson Study and Professional Learning Communities. Scientia in Educatione, 8(Special Issue), 101-118. <https://ojs.cuni.cz/scied/article/view/734/376>
- Willems, I. & Van den Bossche, P. (2019). Lesson Study effectiveness for teachers' professional learning: a best evidence synthesis. International Journal for Lesson and Learning Studies, 8(4), 257-271.